

ЛЬВІВ – ЦЕНТР РЕНЕСАНСНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету

У статті розглядаються різні аспекти процесу формування української культури доби Ренесансу: збагачення надбаннями гуманістичної культури Ренесансу, засвоєння нової культурної парадигми на прикладі культуротворчих процесів у Львові.

Вступ

Основи української культури Нового часу і сучасності були закладені в добу Відродження. Завдяки надбанням і досягненням цього періоду українська культура вийшла на новий щабель свого розвитку.

Центром ренесансної культури на Україні був Львів. Саме тут склались унікальні умови, що сприяли як збагаченню української культури надбаннями гуманістичної культури Ренесансу, так і її відродженню. В філософській думці, поезії, полемічній, історичній літературі цього періоду сформувались державотворчі ідеї. Вони стали ідейним стимулом розгортання національно-визвольного руху, визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького і створення незалежної козацької держави.

Постановка завдання

Метою статті є розкриття особливостей формування ренесансної української культури у Львові, значному культурному центрі Північного Ренесансу і батьківщині українського Ренесансу. Звідси ідеї ренесансного гуманізму поширювались по Україні, набувши виразно українського забарвлення. Традиції Київської Русі, її культури були відживлені впливом європейського Ренесансу, а певна культурна парадигма, характерна для нього, набула на ґрунті України власного, національного характеру і увійшла в українську культуру як її складова.

Аналіз досліджень і публікацій

Українська культура доби Ренесансу стала об'єктом зацікавлення багатьох українських філософів, істориків, мистецтвознавців, особливо ХХ-ХХІ ст. Велику увагу аналізу цього періоду приділяє в «Історії України – Русі» та інших творах М. Грушевський. Необхідно відмітити і таку фундаментальну працю, як «Історія української культури» під редакцією Я. Ісаєвича, том 2. У працях П.М. Жолтовського «Український живопис XVII – XVIII ст.» та ін. висвітлюються особливості художньої культури України доби Ренесансу. Особлива увага приділяється українській філософії цього періоду. Достатньо згадати праці Горського В.С., Кашуби М.М., Ничик В.М., Пашука А.І., Стратій Я.М. та ін. У другому томі антології «Тисяча років української суспільно-політичної думки» зібрані праці ренесансних мислителів, присвячені суспільно-політичній тематиці. У колективних працях, монографіях всебічно розглядаються особливості філософської думки України цього періоду, своєрідність осягнення українськими мислителями надбань ренесансної філософії Європи. Список праць можна продовжувати і

продовжувати, що свідчить про значну увагу до культури доби Ренесансу на Україні. Цей період відіграв настільки важливу роль в розвитку духовної культури України Нового і новітнього часів, що завжди будуть залишатись ті чи інші аспекти, які вимагають все більш і більш поглибленого дослідження.

Основна частина

Львів XVI ст. був значним економічним і культурним центром. Він стояв на перехресті торговельних шляхів зі Сходу на Захід та з Півдня на Північ. Розвивались різноманітні ремесла. Місто мало магдебурзьке право, що забезпечувало йому значну самостійність в складі Речі Посполитої. Львів називався республікою і на його гербі стояли літери SPQL – Senates populusque Leopoliensis (Сенат і народ Львова). Завдяки розвитку міста, системи міського самоврядування, зовнішньої і внутрішньої торгівлі, ремесел збільшився попит на освічених людей, спеціалістів у різних галузях – юристів, лікарів, вчителів, перекладачів, військових, друкарів, митців. Поступово в місті склався значний прошарок інтелігенції. Виникає ряд навчальних закладів. Значна кількість молоді виїжджала для продовження освіти за кордон, у провідні університетські центри Європи. Повертаючись, вони привозили до Львова нові гуманістичні ренесансні ідеї. Виникають гуманістичні гуртки, найбільш відомим з яких був гурток майстра Шимона, батька видатного діяча Північного Ренесансу, історика Шимона Шимоновича.

Львів був місцем зустрічі культур – української, польської (що належала до кола Північного Ренесансу), єврейської, вірменської. Контакт культур сприяв їх взаємному збагаченню засобами філософського, літературного, мистецького виразів, що відповідали їх базовим архетипам.

Демократичні свободи, впливове коло освічених людей, розмаїття видів діяльності, економічне зростання, відкритість світу створили у Львові сприятливі умови не лише для сприйняття надбань культури Ренесансу, а й для її розвитку.

Культура Ренесансу відповідала базовим архетипам української культури і стала могутнім стимулом її розвитку. Видатний філософ С. Кримський підкреслював, що «Культура не підлягає лінійному розгортанню в часі від крапки до крапки. Вона розвивається так, що з самого початку закидається потенційна мережа цілого, а подальший поступ лише актуалізує окремі ланки, розкриваючи потенції цілого за сегментами, подібно до пелюстків квітки» [3, 16]. Культура Ренесансу сприяла актуалізації ланок української культури,

розкриттю її гуманістичного потенціалу в наступні століття.

Ренесансні гуманістичні ідеї поширювались перш за все через книги. Серед патриціату і ремісництва Львова у XVI- поч. XVII ст. панував правдивий культ книги. В ренесансній культурі книга сприймалась не просто як важливий, а як базовий елемент культури. На перший план виходить пізнавальна, виховна і комунікативна функція книги. Книга сприймається перш за все як джерело життєво необхідної інформації.

Культура Ренесансу прагне до узагальненості та впорядкованості, гармонійної цілісності, довершеності. А саме таке знання дають книги: вони узагальнюють дійсність, передаючи її самі суттєві риси, дають людині можливість не тонути в різноманітних суперечливих фактах, а показують цілісну картину, яка дає змогу від загального йти до розуміння конкретного. Книга – вчитель, що дає найкраще і найдосконаліше поняття про вищі моральні, духовні цінності. Книги не затьмарені, як інші вчителі, миттєвими потребами, зацікавленнями, побоюваннями, дають можливість людині бути наодинці з книгою самим собою. Книга в культурі Ренесансу – вчитель, джерело знань, інформації, моральний арбітр, друг і порадник, знаряддя самовдосконалення.

Природно, що у Львові, який мав широкі торговельні, культурні зв'язки з містами Італії, розвивається в XVI ст. справжній культ книги. Книги компенсували віддаленість, навіть певну ізольованість від провідних європейських наукових, мистецьких осередків. Культ книги був засобом збереження культури, її охорони, засобом зв'язку з європейськими науковими, освітніми центрами. Книга залишалась головним, а часом єдиним джерелом знань і вражень, допомагали орієнтуватись в наукових, літературних, мистецьких питаннях, були моральною опорою тоді, коли навіть і з близькою людиною не завжди безпечно було ділитися своїми думками. Книга була засобом створення «самості» інтелектуала, її збереження в умовах бурхливого політичного життя, допомагала зберігати і розвивати свій духовний рівень. Вони зберігали особу творця, а, значить, і саму культуру. «Книга займала почесне і значне місце в покоях львівських патриціїв, які в добрі для себе часи були «...шанувальниками наук і освіти» – пише відомий дослідник львівської давнини В.Лозинський [7,215]. Патриції, як можна судити з їх заповітів, мали великі бібліотеки. Ян Алембек, лікар, міський радник, купець, мав бібліотеку в 1248 книг, М. Коженевський – 380, Е. Сікст – 800 [7,146,217]. Набір представлених в них книг широкий, типово ренесансний – твори античних класиків, праці італійських гуманістів П. Рембо, А. Мануція, Б. Кастільоне, Н. Маккіавеллі та ін., твори Еразма Роттердамського, польські історичні хроніки, поезія, публіцистика, теологічна література, книги, пов'язані з професією хазяїна бібліотеки.

Велика пошана до книги була характерною і для української громади Львова. Відмічають наявність бібліотек в середовищі православних городян, зокрема у Лешка Молецького, Івана Борки, Романа

Стрелецького, Костянтина Мезапета [Див. 8]. Висока повага до книги притаманна для поглядів Ю. Рогатинця, братів Зізаниїв, К. Транквіліона-Ставровецького. У бібліотеці Львівського братства були представлені твори Платона, Аристотеля, Гесіода, Демосфена, Плутарха, Еврипіда (цікаво, саме на давньогрецькій мові, а не в латинських перекладах, як це характерно для Західної Європи), твори римських філософів, зокрема Сенеки, поетів, істориків. Також представлені твори візантійських філософів, італійських гуманістів Петрарки, Лоренцо Валла, Марсіліо Фічіно та ін. Перший виданий типографією братства підручник – «Адельфотес. Граматика доброглаголивого еллінословенського язика» (1591 р.) – призначений для збагачення учнів книжковою мудрістю, для того, щоб відкрити шлях до еллінської скарбниці.

Звертання до книги, було не тільки засобом освіти, самовдосконалення, але й національної самоідентифікації, звернення через старослов'янські книги до своїх коренів, засобом усвідомлення своїх національних інтересів та шляхів їх реалізації. Книги – повчання, літописи, говорили про славу і могутність Київської Русі, запалювали в її нащадках любов до волі, прагнення до відновлення власної держави. Тобто книга сприймалась не тільки як засіб формування самостійної автономної, незалежної особистості, але й патріота. Недарма звертається увага на відповідний відбір книг для навчання, які б виховували у молоді необхідні якості, духовні цінності. В середовищі української інтелігенції ми зустрічаємо продовження, оновлення традицій старослов'янської книжності, збагаченої ренесансними впливами. Ренесансний культ книги був більш орієнтований на виховання і розвиток особистості як такої, а традиції давньоруської книжності більше орієнтувались на виховання патріота, громадянина, особи, відданої інтересам держави.

Книжність була і в наступні століття опорою і характерною рисою української культури. Власне книга була засобом збереження національної самоідентичності, формувала національну самосвідомість. Культ книги як джерела знань, культ певного комплексу книг, які читала, шанувала, використовувала українська духовна еліта протягом всієї історії України був важливим чинником збереження української культури в найтрагічніших обставинах, засобом збереження національної самототожності. Достатньо згадати майже релігійну пошану до «Кобзаря» Т. Шевченка, творів І. Франка.

Величезну роль у формуванні ренесансної культури України відіграло Львівське Ставропігійське братство та братська школа. Братство зосередило ідейну, освічену частину української громади Львова, стало вогнищем нового суспільного життя, центром національної освіти, культури. В братській школі обов'язковим було вивчення латинської, грецької, церковнослов'янської, сучасних європейських мов. Мета – відкрити учням шлях до скарбниці античної та європейської культур, збагачення їх книжковою мудрістю. Особлива увага звертається на

відповідний підбір книг для навчання, які б виховували в учнів високі етичні якості, патріотизм. Викладання в школі базувалося на гуманістичних ідеях. Братська школа брала на себе завдання не тільки підготовки освічених кадрів для православної церкви, а й захисту і розвитку національної культури. Була започаткована нова система освіти, що поєднувала цінності національної культури, дух патріотизму з надбаннями сучасної європейської культури.

В ренесансній культурі були високо значимі ідеали «громадянського гуманізму» – служіння суспільству, політичної свободи, патріотизму. Шлях самореалізації особи вбачався в діяльності, спрямованій на благо громади. Ця риса виразно простежується і у львівських гуманістів – як правило, всі вони приймали активну участь у житті міста, займали значні державні посади. У середовищі молоді української інтелігенції ідеї ренесансного «громадянського гуманізму», республіканські ідеї античності гармонійно поєдналися з давньоруськими традиціями патріотизму, демократизму, волелюбності. На основі ідей «громадянського гуманізму» відбувалось формування державницької свідомості української інтелігенції. Серед членів Львівського Ставропігійського братства, учнів Львівської братської школи через проповіді, листи поширював свої державницькі погляди Іван Вишенський. У його поглядах простежується античний ідеал держави не як цінності самої по собі, а як умови розвитку і вдосконалення людини. Концепція соборності державного правління має у І. Вишенського виразно демократичний характер. Дослідник творчості І. Вишенського А. Пашук відзначає: «Таким чином, у трактуванні Вишенського гуманістично-демократичні засади раннього християнства, основані на рівності людей від природи і перед Богом, набувають значення первинних, основоположних і визначальних принципів не лише для утвердження так званої правдивої церкви, але й для встановлення рівності, свободи і справедливості і на цій основі ліквідації гноблення, деспотії у суспільному житті» [6,140]. Перспективи історичного розвитку українського народу стали осмислюватись в контексті необхідності відновлення втраченої державності. На основі суспільно-політичних вчень італійських гуманістів, врахування історичного досвіду Київської Русі формувались концепції державного устрою України. Християнські ідеали сприймалися як етична основа держави, яка мала служити не лише земному добробуту, а й духовному вдосконаленню громадян.

Новий суспільний ідеал висував Кирило Транквіліон-Ставровецький. З кінця 80 р. р. XVI ст. він був вчителем Львівської братської школи, пізніше ректором Віленської братської школи. На початку XVII ст. повернувся у Львів, з часом прийняв унію, став архимандритом Елецького монастиря в Чернігові, де і помер в 1646 р. Автор відомих на свій час творів «Зерцало богословія» (1618), «Евангелія учительного» (1619), збірки духовних віршів «Перло многоцѣнное» (1646). На його погляди великий вплив справили братський рух, активним учасником якого він був. Мислитель вважав, що матеріальний добробут,

створений працею власних рук, розуму, завдяки «художеству» або «земледельству», цілком виправданий з моральної точки зору. У повсякденній трудовій діяльності на користь суспільства К. Транквіліон бачив сенс життя. З високою оцінкою праці природно поєднувалось засудження неробства, паразитизму, дармоїдства. «Возненавидим лінонь і праздность проклятую» – писав К. Транквіліон [5,47].

Значної ваги набувають і ідеї особистого самовдосконалення. Поступово звільняючись від містичного сприймання світу, українські мислителі схиляються до його натуралістично-пантеїстичного осмислення. Не відкидаючи до кінця християнський дуалізм, протиставлення небесного і земного, душі та тіла, вони намагаються подолати його шляхом наближення Бога до світу та наповнення ним природи. Це створювало умови для формування гуманістичного погляду на світ, давало змогу повному підійти до людини, оцінки її ролі та місця в світі.

Зупинимось більш детально на елементах гуманізму, які чітко простежуються в творах українських письменників – полемістів, зокрема у Кирила Транквіліона-Ставровецького. Для натурфілософії К. Транквіліона характерна тенденція до ототожнення Бога і світу, Бога і природи. Світ і природа перестають бути символами Бога, а самі, зливаючись з ним, перетворюються у божество. К. Транквіліону притаманне радісне і світле світосприймання оточуючого світу як «невимовно красивого». Виходячи з неоплатонівських засад ототожнення Бога і природи, він наголошує на божественному походженні земної краси. Основою її, на думку мислителя, є загальна гармонія, що існує в природі. Ця гармонія досягається завдяки злагодженому існуванню чотирьох стихій: води, землі, повітря і вогню. Гармонійна взаємодія цих чотирьох елементів полягає в тому, що «одна стихія другою преподаєт своего квалітатіс: албо качества» [5,43]. Також К. Транквіліон виділяв і певні суперечності, «противності», які в закономірними і входять в гармонію світу. У вченні про взаємодію елементів та наявності суперечностей проявляється тенденція до пошуків внутрішніх закономірностей природи, джерела її руху.

К. Транквіліон-Ставровецький поєднує в своєму розумінні людини, її місця в світі патристичні та ренесансні ідеї. Не відмовляючись від християнського дуалізму, протиставлення земного і небесного, душі та тіла, він намагається подолати його у пантеїзмі. Це створює умови для гуманістичного погляду на людину, її місце в світі. Дотримуючись погляду на Бога як джерело всього сущого, мислитель стверджує самоцінність краси світу та людини: «Чоловік видінем же наслаждается красоти женской и оздоби шат светлих и от камней многоцѣнных діамантов и от начинаня золотого і сребного зрок запасе і засмакует красоту и слухом приимаєт смак з гласов радостетворных от пісней и музыков» [5,215].

Захоплення красою світу поєднується у нього з усвідомленням права людини тішитись нею, прагнути до щастя в земному житті. Важливою умовою і запорукою щастя він вважає працю. У

повсякденній трудовій діяльності на користь суспільства К. Транквіліон бачив сенс життя. Він возвеличував людський розум, закликав «премудрость яко пчела от различных источников избирати».

Гуманістичне розуміння людини, її гідності, близьке до протестантських ідей, простежується і у філософських поглядах Стефанія та Лаврентія Зізаніїв, Ю. Рогатинця, І. Вишенського. Погляди останнього, як вже відмічалось, були відомі в середовищі Львівського братства. «Його філософсько-релігійні погляди органічно поєднують ренесансні, реформаційні ідеї з раннім християнством, яке він розглядав як еталон та критерій істинності. Головне для Вишенського – проблема свободи волі, шляхи досягнення християнського ідеалу. Ці проблеми він розглядав з позицій, близьких до позицій західноєвропейських діячів Реформації: людина має свободу волі і може досягти спасіння власними силами, без посередництва церкви. Від волі людини залежить, на чю сторону вона стане – духу чи тіла. «Волно ест и самовластие чельовьку кой хоцет или погибнути, умерти или живъ быти, сыном Божиим или сыном диаволским быти – сие на произволении чельовеком лежит.... Естество чельовчьеское на самовластии стоит и нуждею и силою ко Богу не притягається по оглашению всемирному евангельское проповеди, но на произволении... оставлено есть.» Людину не змушує ні Христос, ні диявол. Кожен з них підходить до людини з своєю цінністю, а людина вибирає. Земні блага впливають, але не визначають вибір людини» [4,66]. Гуманістичне сприйняття світу, людини яскраво свідчать про ренесансні тенденції в українській філософській думці, значних змінах в поглядах на оточуючий світ. Гуманістичні Ідеї Ренесансу сприймалися українською культурою тому що відповідали одному з її базових архетипів – етичної цінності особи, антропоцентризму. «А воля та її маніфестація у вчинках розкріпаченої особи була найвищою цінністю в українському менталітеті. Тому не випадково в ньому архетип етичної цінності особи набуває центрального значення» [3, 177]. Українські мислителі не лише сприйняли гуманістичні ідеї Ренесансу, але й розвинули на їх основі антропологічну течію в українській філософії, що знайшла свій найвищий вияв у «філософії серця» Г. Сковороди та П. Юркевича. На відміну від ідей італійських гуманістів, де на перший план виходила самостійність «сильної особистості», індивідуалізм, український гуманізм мав виразно етичний характер. Призначенням людини як неповторної особистості вважалось служіння вищим духовним і суспільним цінностям. Антропологія українського Ренесансу склалася на основі синтезу ренесансного гуманізму, античної філософії, патристики, давньоруських філософських ідей, антропоцентризму, «... властивого для українського народного світогляду» [3,170].

Нове, гуманістичне розуміння людини, її самоцінності, сенсу її буття паралельно формувалося як у філософії, так і в мистецтві. Львів у XVI-I пол. XVII ст. був найвизначнішим мистецьким осередком на Україні. В цей час у місті нараховувалося близько 75 живописців-українців. Мистецтво

Відродження надало їм нові мистецькі та архітектурні форми, прийоми зображення світу, організації простору. В поєднанні з традиціями мистецтва Київської Русі вони дали митцям можливість і засоби адекватного втілення своїх ідей, сприйняття світу. Для їх творчості є характерною більш широка і різноманітна тематика, ніж в попередні епохи. Під впливом ренесансного мистецтва Європи з'явилися нові жанри – портрет, батальний живопис, натюрморт. Нові віяння, ідеї, суспільні ідеали позначилися і на іконопису. Замість золотого фону в іконах бачимо пейзажі, види міських вулиць, площ. Зворотна перспектива поступово замінюється лінійною, композиція, постаті відходять від канонів і набувають певної реалістичності. Митці прагнули надати сакральний вимір земному людському життю, наблизити до глядача Христа, Діву Марію, святих. В численних зображеннях Богоматері (наприклад «Богородиця з немовлям Ісусом» Сеньковича) живописці прагнули передати ідеал жіночої тілесної і духовної краси, матеріалізувати, зробити зримим для земних очей образ Заступниці Небесної. По праву шедеврами живопису вважаються іконостаси Успенської та П'ятницької церков у Львові, що належать пензлям Ф. Сенковича та М. Петраховича. В них гармонійно поєдналися традиції давнього іконопису з надбаннями гуманістичного ренесансного мистецтва. Відомий український мистецтвознавець П. Жолтовський відмічає, характеризуючи ряд зображень апостолів П'ятницького іконостасу «У зображеннях величавих старців верхнього пророчого ряду, як і апостольського, відчувається велика духовна міць, активність думки, моральна гідність. Мажорне, живе і тепле поєднання насичених яскрих кольорів стверджує конкретність та матеріальність зображеного, створює світлий, життєрадісний настрій» [1, 34].

В цілому в іконопису виразно простежується відчуття божественності світу і єдності людини з ним.. Характерний для православного іконописного канону суворий ієрархічний поділ на світ небесний і світ земний змінюється захопленням краси світу, людини, прагненням передати повноту, розмаїття, буяння життя. Пантеїстичне сприйняття світу, здатність людини піднятися до висот духовності одухотворяють ікони українських митців. Достатньо згадати іконостас П'ятницької церкви у Львові. Разом з іконописом розвивається портрет. Майстри прагнули увічнити на полотні не лише зовнішні риси, але й характер, якості портретованих. Обмежуючи деталі, митці зосередили увагу на обличчі. Відомими портретистами були вже згадані Ф. Сенькович, М. Петрахович, а також С. Корунка, Л. Пилипович, інші художники. В портретах прагнули передати гідність, статечність, розум, силу волі, у жіночих портретах – красу, шляхетність, ніжність і в той же час силу характеру. Тобто художники підкреслювали ті риси портретованих, які наближали їх до прийнятого в суспільстві ідеалу. Треба відмітити портрети К. Корнякта, грецького купця, визначного діяча Львівського братства, одного з фундаторів Успенської церкви, Раїни Могилянки, сестри Петра Могили, князя Костянтина Острозького, відомого захисника православ'я, засновника Острозької Академії та ін. Антична

культура звернена до природи і людини, повна відчуттям їх нерозривної єдності. І ту ж відкритість світу, зверненість до природи і людини зустрічаємо і в культурі України, особливо художній.

В цілому для архітектури, образотворчого мистецтва доби Ренесансу у Львові є характерним поширення мистецьких, архітектурних форм Північного Ренесансу, сприйняття нових надбань європейського мистецтва та їх синтез з традиціями мистецтва Київської Русі та українського народного мистецтва. Нові художні засоби, прийоми були не самоціллю, а засобом для втілення в архітектурних спорудах, мистецьких образах гуманістичних ідеалів. Художня культура Ренесансу України стала основою для неповторного українського бароко.

Висновки

Львів XVI- поч.XVII ст. став центром формування ренесансної української культури. Збагатившись надбаннями культури італійського та Північного Ренесансу українські мислителі та митці у філософських, публіцистичних, літературних творах, витворах мистецтва втілили національні

духовні цінності, національну ідею і духовно підготували, створили ту суспільну атмосферу, в якій розгорнулася національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького.

Список літератури

1. Жолтовський П.М. Український живопис XVII – XVIII ст. – К.: Наукова думка, 1978.- 326 с.
2. Історія філософії Української РСР У 3-х томах. Т.1 – К.: Наукова думка, 1987. – 399 с.
3. Кримський С. Українська культура та її базові архетипи \С. Крымский. Мудрецы всегда в меньшинстве. (Статьи разных лет).-К.:Издательский дом Дмитрик Бураго, 2012. –С.156-180.
4. Матюхіна О.А. Проблема людини в українській філософії доби Ренесансу.\ Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія. -31(9) – К.: Вид-во Національного авіаційного університету «НАУ-друк». 2009 – С.64-68
5. Паславський І.В. З історії розвитку філософських ідей на Україні в кінці XVI – першій третині XVII ст. – К.: Наукова думка, 1984. – 276 с.
6. Пашук А.І. Іван Вишенський – мислитель і борець.- Львів:Світ,1990- 176 с.
7. Loziński W. Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku. – We Lwowie. Gumbrowicz I Schmidt. 1892.
8. Lwowskie inwentarze biblioteczne w epoce Renesansu. Opracował Jozef Skoczek- Lwow, 1939.

А.А. Матюхіна

ЛЬВОВ – ЦЕНТР РЕНЕСАНСНОЙ КУЛЬТУРЫ УКРАИНЫ

В статье рассматриваются следующие аспекты процесса формирования украинской культуры Ренессанса: восприятие достижений гуманистической ренессансной культуры Европы, становление новой культурной парадигмы на примере культуротворческих процессов во Львове.

O. Matyukhina

LVIV – CENTER OF RENAISSANCE CULTURE IN UKRAINE

The article discusses the following aspects of the formation of the Ukrainian culture of the Renaissance: the perception of achievements of Renaissance humanist culture of Europe, the emergence of a new cultural paradigm for example kulturotvorcheskikh processes in Lviv.